

PRON LOCAL: *ladõre* a Tírvia, Casac. (1920); id. oït a Sort (1931); id. a Farrera (1933), id. a Esterrri de Cardós (1934), a Tavascan, i a les Bordes de Lladorre. I vall amunt; *ribera de ladõre*: la * que puja de Tavascan cap a Sertascan i Broate (oït a Tavascan, 1934). No hi ha gentilici: els diuen «*õmenz de ladõre*». Veg. el meu estudi, *El parlar de Cardós i Vall Ferrera*, BDC XXIII (1936), 241-331, reproduït en part en *EntreDL* II, 9-67.

MENCIONS ANT. 1120: *Ladorre* (Valls Tab., *Priv. Àneu*, 289). 1281: *Ladorre*. (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* II, 52).

ETIM. Evidentment pre-romana, i de la família ibero-basca (com ja deia, sense concretar, en *E.T.C.* I, 146 i 223). S'afigura una arrel basca, on LUT- alterna dialectalment amb LIT-: ronc. *lito* 'sitio profundo, bas-fond', sul. *lutho* «profundo, hondo», bisc. *lutegi* «paraje por donde se saca tierra»; i ací i allà *lita / luta* «desprendimiento de tierras, derrumbamiento de tierras y piedras en la montaña».

Paral·lel dualisme vocàlic en els descendents romànics. Per una banda, el cast. *alud* (*DECH*); i, per l'altra, l'aranès *lit* f. 'llit de l'allau', 'eslavissada de terra'; també localment *llido* o *lido* a l'alt Pallars particularment a Llessui (V. d'Assua), on ja ho anotava Verdaguier, en el seu viatge a l'Alt Pallars (veg. la recent ed. crítica d'En Garolera). Crec que no hi hem de confondre una altra arrel *lut-* o *lo-* que significa 'dormir, ensopir-se' i altrament 'lligar, agafar'.

Pel que fa a la -RR de *Lladorre* deu tenir un paper sufíxal. En efecte, bé sembla que hi ha aquesta formació en el nom de la corregada rosta de *Lutour*, damunt Gavarnia, a l'alt Lavedà, per on s'estimba la famosa cascada de *Lutour*, descrita per tants, i cantada per Maragall. La -r d'aquest nom no pot venir d'una -R' simple (que en gascó s'hauria emmudit) sinó d'una -RR bascoide que en fon. catalana sol aparèixer com -rre. Davant RR no sorprendria que una ñ ibero-basca aparegui adés com *õ* (oc. = ou. pron. *ú*), adés com *õ* d'on *ladõre*, cf. *Iguèrri / Gurri / Gurb* i *Sorre / Sorpe / Surri* (V. aquests articles); i cat. *porro*, *porra* al estat del cast. *puerro*.

Descartem altres enllaços en què s'ha pensat.

Lledura pda. d'alta muntanya en el te. de Castanesa, i una altra diferent a la part alta de la vall de Barravés (28-VIII-1957 i 29-VIII-1957). A l'una i l'altra també vaig oir *fidura*. Coincideixen amb els camps, plans i aiguals de *Lledura* damunt Vilallonga de Ter, vall de Camprodon; un altre en el te. de Formiguera de Capcir; i un *Letura* amb fonètica aragonesa en el te. de Fablo, a l'Alt Aragó central. D'acord amb els rics pasturatges que omplen tots aquests llocs, llur nom deu venir del ll. LAETURA 'fèrtilitat', abstracte de l'adj. LAETUS 'fèrtil, ufanós' (no sols 'alegre') (*EntreDL* II, 113-11).

L'etim. i lloc de LLEDURA estan explicats amb

més detalls, en *EntreDL* II, 113 (xvi, 29ss.). Hi ha diversos homònims. Riu de la *ladura* a Capcir, afl. esq. de l'Aude que passa per Formiguera; 1323: «lo fluvi de l'aigua q. passa denant la vila», Alart i P.Vidal (*RLR*, XXXII, 425). Barranc de *Ledura* afl. esq. de la Ribagorçana a Senet, *Llidura* o *Ledura* a l'altre costat de les serres (tossal de Castanesa)(XIX, 143). *Letur*, amb -T- conservada, a l'aragonesa, en te. de Fablo.

Altres deriv. i cpts. del ll. LAETUS 'fèrtil': *Lladeto*, pda. de Jou vora el Bosc Negre, que la separa d'Esterrri d'Àneu (com. de J.Lluís), de LAET-ETUM, amb sufíx col·le. *Lledós* cogn. a La Bastida a 1820 (*BABL* XVI, 292), i a Gerri. *Ledós*, 1518, *Spill de Castellbó*. P. 128v. *Letosa*: «vinea in *Coma Letosa*» en un doc. de Roda. 1018 (SerranoS. *NHRbga*. 484). — *Comalèda*, te. Guils del Cantó («passar per ~») (XXXVII.9, *IGC* 54 x22).

Però ni *õrr* amb ò oberta, ni la *a* de *Lla-*, no lliguen amb això, ni tampoc el paisatge toponímic acusadament pre-romà de l'alta vall de Cardós, i els seus aspres i pregons marges; mentre són premisses que es compaginen bé amb els llocs de *Lladorre*. I la *a* d'aquest pot resultar, sigui d'una evolució de la I ibero-basca, sigui de dissimilació *o - õ > a - ó*.

D'altra banda no ens apartaríem del món ibero-basc si pensàvem en el nom del llogaret solsonès *Ladurs* o *Lladurs*. Però en art. a part veurem que es distingeixen per -URÇ, terminació d'aquest. Més infundat encara seria suposar un lligam amb el basc *iturri* 'font': inexplicable així la L- de *Lladorre*; i no hi ha en el poble ni a la rodalia propera cap font prou notable que hi pogués donar peu.

Lladeto, V. s.v. *Lledura* (apend. a *Lladorre*) *Lladorses*, V. *Lladurs*

LLADRE

Hostalet del Lladre o *de la Rovira Seca*, en el terme de Pontons (Alt Penedès), a la Plana d'Ancosa, vora el camí de Pontons a Sant Magí de Brufaganya (NL recollit per JCoromines l'any 1926).

Forat del Lladre, en el terme de la Todolella (Ports de Morella) (XXVII, 200.11).

Carrer de *Perot-lo-lladre* a la Bna. vella, sense sortida, desembocava a la Portaferriça, entre el de Petritxol i la Cucurulla; hi residien amics del Baró de Maldà (1802, *Calaix de Sastre* VI) Jo jugava a l'acuit pel «*kæře dæ pæřl-lu-ládra*» en els anys de 1912-3.

Bauma dels Lladres, en el terme de Sant Martí de Sobremunt (Osona) (XLVI, 149.13).

Cova ls Lladres, en el terme d'Orpesa (Plana Cast. (XXVIII, 175.7).

Camí ls Lladres, en el terme de Castelló de la Plana (XXIX, 32.25).